

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Õiguskantsleri Kantsleil
info@oiguskantsler.ee

Teie 11.03.2026
Meie 08.05.2026

nr 7-7/252529/2602085
nr 10-2/1857

Vastus kontrollkäikude kokkuvõttele

Lugupeetud proua Madise

Tegite seoses 04.11.2025 toimunud kontrollkäikudega Viru Vangla avavanglasse, 11.11.2025 Tartu Vangla avavanglasse ja 14.11.2025 Tallinna Vangla avavanglasse erinevaid soovitusi vanglatele, Justiits- ja Digiministeeriumile ning küsisite arvamust elamisloata kinnipeetavate olukorra kohta Siseministeeriumilt ja Politsei- ja Piirivalveametilt. Täname Teid asjakohaste ettepanekute ja soovitude eest. Vangla pädevuses olevate teemade osas vastavad vanglad iseseisvalt. Vastuseks Teie kirja punktis 3 märgitule vastame järgmist.

Justiits-ja Digiministeerium tegeleb parimate lahenduste otsimisega isikute osas, kellel puudub avavanglas kehtiv elamisluba. Vanglateenistuse soov on jõuda olukorrani, kus igal vanglast vabanejal on hiljemalt vabanemise hetkeks olemas isikut tõendav dokument, otsus Eestisse jäämise osas ning ideaalis ka elu-, töö- ja/või õppimiskoht. Elamisloata vabanedes ei ole võimalik sõlmida töölepingut, leida elamispinda ega kasutada riigi pakutavaid sotsiaal- ja muid teenuseid.

Lahenduseks oleks elamisloa andmise otsus ära teha enne avavanglasse liikumist, et kinnisest vanglast vabanejal oleks olemas teadmine, kas ta jääb Eestisse või saadetakse riigist välja. Politsei- ja Piirivalveameti praegune praktika on seejuures ebaühtlane, sest osade kinnipeetavate puhul tehakse otsused kinnise vangla ajal, osade puhul avavanglas, osad aga vabanevad ka avavanglast ilma elamisloata. Nii varasematel kui ka viimasel, 30.03.2026 toimunud vanglateenistuse ja Politsei- ja Piirivalveameti vahelisel koostöökohtumisel on vanglateenistus nimetatud probleemi tõstatanud.

Siseministeerium on väljendanud seisukohta, et võimaliku väljasaadetava tähtajalise elamisloa menetlus tuleb läbi viia vahetult enne karistusaja lõppu ning avavanglas ja kriminaalhooldusel viibides on isikul õiguslik alus Eestis viibimiseks olemas. See aga loob olukorra, kus elamisloa puudumine takistab oluliste teenuste saamist teistelt asutustelt, mis võimaldaksid inimesel näidata õiguskuulekalt hakkama saamist ega anna ka elamisloa menetluses Politsei- ja Piirivalveametile lisandväärtust võrreldes inimese kinnises vanglas karistuse kandmisega. Vanglateenistus saab sellisel juhul ainult oma pädevuse ulatuses tagada, et isikule võimaldatakse osalemine vanglasiseses töös, sotsiaalprogrammides, hariduslikes tegevustes ning muudes taasühiskonnastavates tegevustes, mis ei eelda elamisloa olemasolu. PPA praegune praktika tähendab seda, et elamisloaga seotud otsused tehakse sageli alles karistuse lõppfaasis, mis omakorda piirab võimalusi taasühiskonnastavate tegevuste sisuliseks elluviimiseks võimalikult varases etapis.

Vanglateenistuse ning Politsei- ja Piirivalveameti vahel toimuvad regulaarsed kohtumised, mis on suunatud koostöö tõhustamisele. Lisaks toimub ametnike vaheline suhtlus ka individuaalse juhtumikorralduse raames, et hinnata iga isiku tegelikke võimalusi ja riske ning vältida põhjendamatuid piiranguid tema taasühiskonnastamisele. Eeltooduga seonduvalt juhib vanglateenistus jätkuvalt

tähelepanu ka sellele, et elamisloaga seotud küsimuse õigeaegne lahendamata võib kujuneda riskiks, mis mõjutab negatiivselt taasühiskonnastamise protsessi ning võib suurendada uute õigusrikkumiste toimepanemise riski.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Rait Kuuse
asekantsler